Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

17.11.2025

Puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

Viite: VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa – Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045; eduskunnan puolustusvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 19.11.2025

Tulevaisuusselonteko luo yhteistä tilannekuvaa ja ymmärrystä tulevaisuuden kehityskuluista

Ministeriöiden laajassa yhteistyössä valmistelema poikkihallinnollinen tulevaisuusselonteko on tärkeä ennakoivan hallinnon instrumentti jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Selonteko tukee ennakoivaa otetta valtioneuvostossa:

- Luoden pohjan ministeriöiden yhteiselle jatkuvalle ennakoinnille ja toimintaympäristön seurannalle
- Tuottaen jaetun ymmärryksen toimintaympäristön muutostekijöistä, epävarmuuksista ja vaihtoehtoisista kehityskuluista (skenaarioista).
- Pakottamalla analysoimaan myös ei-toivottuja tulevaisuuden skenaarioita, selonteko tukee varautumista erilaisiin vaihtoehtoihin.
- Tukien laajemmin valtion ennakoivan ohjauksen tavoitteita, kuten strategista vaikuttavuutta, pitkäjänteisyyttä, osaamista ja hallinnon rajat ylittävää yhteistyötä.

Valtioneuvoston yhteinen ennakointi prosesseineen ja tuotteineen on nostanut ministeriöiden yhteisen ennakoinnin viime vuosina uudelle tasolle tukien myös ministeriöiden oman ennakointityön kehitystä, ennakointiosaamisen kasvua sekä laajemman, systeemisen ymmärryksen muodostumista tulevaisuuden toimintaympäristöstä. Tulevaisuusselontekoprosessissa tuotettu laaja toimintaympäristöanalyysi on erinomainen tuki ministeriömme ja hallinnonalamme strategiseen suunnitteluun. Aikaisempaa tulevaisuusselontekoa on hyödynnetty hallinnonalallamme mm. osana hallinnonalan ohjausta tukevaa strategista tilannekuvaa ja näkymää, virastojen strategiatyön tukena sekä nykyiseen konsernistrategiaamme valmisteluun liittyvässä skenaariotyössä: Suomi maailman turvallisimpana maana vuonna 2035.

Ministeriöiden yhteistä ennakointia ja tulevaisuusselontekotyötä on tärkeää jatkaa tulevaisuudessakin toimintaa koko ajan kehittäen, mm. yhteisen digitaalisen ennakointialustan käyttöönotolla sekä vahvistamalla ennakointityön vaikuttavuutta kytkemällä sitä vieläkin vahvemmin ja konkreettisemmin ministeriöiden ja valtioneuvoston päätöksentekoon, politiikkavalmisteluun, strategiatyöhön jne.

Sisäasiainhallinnon ennakointiverkostossa tunnistetaan uhkia mutta myös tulevaisuuden mahdollisuuksia

Sisäministeriöön luotiin v. 2017 sisäisen turvallisuuden strategian yhtenä toimenpiteenä ennakointi- ja analysointitoiminto ja ennakointitoimintaa on kehitetty systemaattisesti siitä asti. Strategista ennakointia

tehdään hallinnonalan ennakointiverkostossa**,** johon kuuluu jäseniä ministeriön eri osastoilta sekä hallinnonalan virastoista. Ministeriön hallinto- ja kehittämisosaston strategia- ja kehittämisyksikkö vastaa ennakointi- ja analysointitoiminnosta osallistaen työhön tarpeen mukaan myös muita keskeisiä sidosryhmiä. Sisäasiainhallinnon yhteinen strateginen ennakointi koostuu toimintaympäristön jatkuvasta havainnoinnista ja seurannasta, heikkojen signaalien ja nousevien ilmiöiden tunnistamista sekä tarpeen mukaan tehtävistä skenaariotarkasteluista. Työn tarkoitus on taustoittaa hallinnonalan selontekotyöt, strategiat sekä tulevaisuuskatsaukset ja tuottaa hallinnonalan yhteinen tulevaisuuden näkymä sisäasiainhallinnon tulosohjausmalliin. Ennakointitoiminnalla rakennamme visiomme ja strategiamme mukaista Suomea (tavoitteellinen strateginen ennakointi) ja varaudumme tulevaisuuteen sekä sen mahdollisiin uhkiin, jotta osaamme reagoida joustavasti (varautumiseen tähtäävä ennakointi). Ennakointikyvykkyyden ja tulevaisuusymmärryksen kasvu lisää sisäasiainhallinnon resilienssiä sekä kykyä toimia joustavasti erilaisissa toteutuneissa tulevaisuuksissa.

Lisäksi sisäministeriö on mm. aktiivisesti mukana valtioneuvoston ennakointiryhmän toiminnassa, osallistuu PLM johdolla toteutettavaan Venäjän tulevaisuudet- ennakointihankkeeseen yhdessä UM:n kanssa, valtion ennakoijien toimintaan sekä järjestää Sitran sekä Helsingin yliopiston kanssa yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumin talven 2026 aikana. Sisäministeriö järjestää myös säännöllisesti ennakointityöhönsä pohjautuen ilmiöpäiviä, joiden teemoina on viime vuosina ollut mm. informaatiovaikuttaminen ja alueelliset erot.

Sisäinen turvallisuus tulevaisuusselonteossa

Tulevaisuusselontekotyössä sisäministeriö vastasi *Muuttoliikkeiden merkitys kasvaa* -muutostekijästä ja osallistui aktiivisesti erityisesti *Turvallisuus heikentyy ja turvallisuusympäristö säilyy epävakaana* -muutostekijän työstämiseen. Tulevaisuusselonteossa on tunnistettu ja analysoitu kattava määrä muutos- ja epävarmuustekijöitä, jotka vaikuttavat Suomen tulevaisuuteen ja siihen, miten turvallinen maa Suomi jatkossa on. Sisäisen turvallisuuden kannalta selonteon keskeisiä teemoja ovat turvallisuusympäristön kehitys (ml. Venäjän hyökkäyssodan ja Venäjän kehitys), teknologian ja informaatioympäristön murrokset ja miten niihin yhteiskuntana vastaamme, hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen, demokratiakehitys ja vahvan luottamuksen säilyttäminen sekä muuttoliikkeiden kehitys.

Selonteon keskeisin viesti turvallisuuden kannalta on, että Suomen turvallisuuden ytimessä on vahvan kansallisen puolustuskyvyn sekä sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen. Tavoitteena on varmistaa, että Suomi säilyy luottamuksen yhteiskuntana, jossa turvallisuus, oikeudenmukaisuus ja demokraattinen oikeusvaltio toteutuvat kaikissa oloissa. Tulevaisuudessa erityistä huomiota vaativissa asioissa kannaltamme painottuvat mm. viranomaisten resurssien ja toimivallan turvaaminen, EU:n turvallisuustoimijuuden kehittäminen, kansallisen- ja kyberturvallisuuden sekä kriisinsietokyvyn edistäminen.

Luottamusvaje ja kokonaisturvallisuus -olemmeko käännekohdassa?

Suomen ulkoisen turvallisuusympäristön heikentyminen vaikuttaa suoraan myös sisäiseen turvallisuuteen ja vaatii viranomaisilta sekä koko yhteiskunnalta uudenlaista varautumista. Suomella tulee olla kyky vastata sekä kasvaviin tavanomaisiin uhkiin että varautua vakavampiin kriiseihin. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus muodostavat kokonaisuuden: ulkoiset uhat ovat sotilaallisia vasta äärimmäisessä tilanteessa, muiden uhkien torjunta kuuluu sisäisen turvallisuuden toimijoille, jotka ovat avainasemassa hybridiuhkien torjunnassa, kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa ja väestönsuojelussa.

Historiallisesti korkea luottamus on ollut Suomen vahvuus, mutta sen rapautumisesta näkyy merkkejä: luottamusindikaattorien laskeva trendi on huolestuttava. Luottamus on yhteiskunnan kivijalka, joka mahdollistaa tehokkaan hallinnon ja turvallisuusviranomaisten legitimiteetin. Ilman luottamusta turvallisuus muuttuu kalliiksi, tehottomaksi ja hauraaksi. Luottamusvaje voi myös edesauttaa uusien

turvallisuusriskien syntymistä. Muun muassa turvallisuusympäristön epävakaus ja julkisen talouden heikot näkymät ovat lisänneet ihmisten huolta ja aiheuttaneet nousevan luottamusvajeen. Olemmeko tilanteessa, jossa on kriittistä tunnistaa, mitä meillä on – ja miten sen säilytämme?

Luottamus ja sosiaalinen koheesio eivät ole vain toivottavia ominaisuuksia, vaan kansallisen turvallisuuden, taloudellisen vaurauden ja demokratian kestävyyden peruspilareita. Suomen kokonaisturvallisuusmalli perustuu laajaan yhteiskunnalliseen sitoutumiseen ja julkisen sekä yksityisen sektorin väliseen luottamukseen. Viranomaistoiminnan ohella korostuu myös yksilöiden ja erilaisten yhteisöjen vastuu oman ja lähiympäristön turvallisuuden edistämisestä. Tämä edellyttää kuitenkin luottamusta ja henkistä kriisinkestävyyttä.

Nykyiset uhat, kuten disinformaatio ja hybridioperaatiot, pyrkivät hyödyntämään yhteiskunnan heikkoja kohtia ja rapauttamaan luottamusta. Perinteiset turvatekijät – koulutus, vapaa media ja politiikan ennakoitavuus – ovat itsekin paineen alla. COVID-19-kriisi osoitti, että korkea luottamus lisää ohjeiden noudattamista ja päinvastoin matala luottamus vähentää. Luottamus on yhteinen pääoma, mutta sen ylläpito kärsii klassisesta omistajuusongelmasta: omistajuus on epäselvä ja kannustimet sen vahvistamiseen vaihtelevat. Joillekin toimijoille luottamuksen heikentyminen voi olla jopa hyödyllistä. Jos haluamme pitää kiinni tai parantaa yhteiskunnallista luottamusta, joka on merkittävä menestystekijä niin arjen turvallisuuden kuin kriiseistä selviytymisen kannalta, tarvitsemme mm. tietoisempaa luottamuskehityksen seurantaa, ”sosiaalisen koheesion vaikutusarviointeja” ja esim. oppeja matalan luottamuksen ympäristöissä toimimisesta.

Viranomaisten olisi myös hyvä tunnistaa oman toimialansa lisäksi laajempi vaikutuksensa yhteiskunnalliseen luottamukseen. Tämä ”kokoaan suurempi rooli” tarkoittaa, että yhden sektorin onnistuminen tai epäonnistuminen heijastuu muiden viranomaisten legitimiteettiin ja kansalaisten luottamukseen koko järjestelmää kohtaan. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toimivuus vaikuttaa siihen, miten kansalaiset kokevat julkisen vallan kokonaisuutena: hyvin toimiva sote vahvistaa luottamusta myös poliisiin ja muihin viranomaisiin, kun taas sote puolen ongelmat rapauttavat luottamusta laajasti. Siksi luottamuksen rakentaminen on strateginen tehtävä, joka vaikuttaa koko järjestelmän kestävyyteen, kuuluu kaikille viranomaisille ja on olennainen kysymys tulevaisuuden turvallisen Suomen kannalta.

Erityisasiantuntija Leena Seitovirta

Jakelu Puolustusvaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Rantanen
Valtiosihteeri Tamminen
Erityisavustaja Kinnunen
Erityisavustaja Heikkola
Kansliapäällikkö Sarasmaa
Johdon sihteerit Landström, Söderman, Mäkiprosi
Osastopäällikkö Aalto
oikeus.sm@gov.fi